

Współczesne terminoznawstwo ukraińskie (głos w związku z konferencją „Ukraińska terminologia i współczesność” oraz posiedzeniem Komisji Terminologicznej przy MKS)¹

Ukraińskie środowisko naukowe przywiązuje dużą wagę do działalności terminologicznej. Badania teoretyczne prowadzone są we wszystkich niemal ośrodkach akademickich, stąd bardzo duży krąg osób, zróżnicowanych pokoleniowo, które uprawiają terminoznawstwo teoretyczne i praktyczne (stosowane). W przeszłości ta dyscyplina była pod dużym wpływem terminologicznej szkoły rosyjskiej; obecnie wychodzi z cienia wybitnych skądinąd osiągnięć uczonych rosyjskich i wnosi swój własny wkład, odwołując się do szerszego zaplecza teoretycznego². Organem ukraińskich terminoznawców jest pismo „Термінологічний вісник”, ukazujące się w Kijowie od 2011 roku.

Okazją do przeglądu imponującego dorobku Ukraińców w zakresie terminologii stały się cykliczne konferencje, poświęcone tej dziedzinie wiedzy. Jubileuszowa dziesiąta konferencja z serii „Ukraińska terminologia i współczesność” odbyła się w dniach 22-24 kwietnia 2015 r. w Kijowie, w Instytucie Języka Ukraińskiego Państwowej Ukraińskiej Akademii Nauk przy ul. Hruszewskiego 4. W dniu poprze-

¹ W artykule wykorzystałam swoje sprawozdania z konferencji dla „Rocznika Slawistycznego” oraz „Komunikacji Specjalistycznej” (w druku).

² Zob. np. В. Івашенко, Л. Туровська, *Зіставне, порівняльне і типологічне термінознавство в Україні кінця XX – початку XXI століть на тлі слов'янського досвіду* [w:] *Тенденції розвитку української лексики та граматики*, I, за ред. І. Кононенко, І. Митнік, С. Романюк, Варшава – Івано-Франківськ 2014, с. 78-99.

dzającym rozpoczęcie tej imprezy naukowej zorganizowano posiedzenie Komisji Terminologicznej przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów (21 kwietnia 2015 r.), korzystając z przybycia zagranicznych uczestników spotkania, będących zarazem członkami Komisji.

Konferencję zorganizowało kilka instytucji: ze strony Ukrainy Państwowa Ukraińska Akademia Nauk i Komitet Naukowej Terminologii, ze strony Międzynarodowego Komitetu Słowistów Komisja Terminologiczna oraz Komisja Bibliografii Słowistycznej. W trwającej trzy dni konferencji ogółem wzięło udział około osiemdziesięciu osób z Ukrainy i innych krajów słowiańskich. Ukrainę reprezentowali naukowcy i działacze oświaty z obszaru całego państwa: Kijowa, Lwowa, Dniepropetrowska, Charkowa, Sewastopola, Odessy, Iwano-Frankowska, Humania, Chersonia, Czerniowiec, Czerkas, Dubna, Kamieńca Podolskiego. Goście zagraniczni przybyli z Białorusi (Mińsk), Chorwacji (Zagrzeb), Polski (Warszawa, Wrocław), Rosji (Moskwa, Jekaterynburg) i Serbii (Belgrad). Dzięki łączności elektronicznej do grona uczestników zaliczyć trzeba także kolegów z Czech.

W powszechnej opinii uczestników jubileuszowa konferencja naukowa „Ukraińska terminologia i współczesność” była niezwykle udana. Dzięki referatom gości zagranicznych przyniosła przegląd dokonań współczesnego terminoznawstwa na dużym obszarze Słowiańszczyzny; z oczywistych względów najpełniejszy był obraz tej dziedziny wiedzy na Ukrainie.

Już we wstępnych wystąpieniach powitalnych podkreślano wagę, jaką strona ukraińska przywiązuje do tematyki konferencji. Głos zabrali: prof. Pawło Hrycenko – dyrektor Instytutu Języka Ukraińskiego UAN, prof. Anton Naumowec’ – fizyk, wiceprezes UAN, prof. Dmytro Hrodzys’kyj – biolog i genetyk, przewodniczący Komitetu Naukowej Terminologii UAN oraz Bohdan Rycar – elektronik, przewodniczący Technicznego Komitetu (nr 19) Standaryzacji Terminologii Naukowo-Technicznej. Wystąpili również goście zagraniczni, reprezentujący swoje kraje w Komisji Terminologicznej Międzynarodowego Komitetu Słowistów; w kolejności byli to: prof. Ewa Wolnicz-Pawłowska (Polska), prof. Milica Mihaljević (Chorwacja), prof. Siergiej Szelow (Rosja), prof. Ivana Bozděchová (Czechy), dr Kaciaryna Lubeckaja (Białoruś), dr Vladan Jovanović (Serbia). Komisję Bibliografii Słowistycznej przy MKS reprezentowała jej przewodnicząca, dr Zofia Rudnik-Karwatowa z Polski (Instytut Słowistyki PAN).

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że organizatorzy przyjęli wielojęzyczną formułę obrad. Taka decyzja wychodzi naprzeciw apelom, kierowanym przez międzynarodowe organizacje zrzeszające specjalistów od kultury języka, np. Europejską Federację Narodowych Instytucji na rzecz Języka (ENFIL)³. Podkreślają oni, że – mimo nasilającej się tendencji używania języka angielskiego w dydaktyce i praktyce naukowej – nie można odstąpić od używania na tym polu innych języ-

³ Por. np. rezolucję ENFIL z września 2014 roku; jej tekst w tłumaczeniu polskim jest dostępny na stronie internetowej Rady Języka Polskiego www.rjp.pan.pl.

ków narodowych, ponieważ wiąże się to z rozwijaniem w tych językach dyskursu naukowego na wysokim poziomie oraz z upowszechnianiem problemów naukowych wśród szerokiej publiczności.

Konferencja terminologiczna w Kijowie, jak i wiele innych, organizowanych na Ukrainie, podtrzymuje dobrą tradycję wielojęzyczności obrad, szacunku dla wszystkich języków i kultur oraz dorobku intelektualnego wszystkich ośrodków naukowych. Dzięki tej formule uczestnicy obrad poznali nie tylko rozmaite aspekty terminoznawstwa, ale mieli także szansę usłyszeć brzmienie wykładu w takich językach, jak np. białoruski, polski czy serbski.

Uklonem w stronę współczesnych obyczajów konferencyjnych był pięknie wydany, dwujęzyczny (ukraińsko-angielski) program konferencji, z kolorowymi fotografiami prelegentów oraz tytułami i streszczeniami referatów w obu językach. W programie zamieszczono także informacje o afiliacji prelegentów i kontakcie mailowym.

Pierwszego dnia konferencji (22 kwietnia) do przerwy obiadowej przewidziano obrady plenarne. Wygłoszono następujące referaty:

L. S y m o n e n k o (Ukraina) *Десята ювілейна Міжнародна наукова конференція „Українська термінологія і сучасність”* (referentka przedstawiła dorobek poprzednich dziewięciu konferencji z cyklu „Ukraińska terminologia i współczesność”)

W. I w a s z c z e n k o (Ukraina) *Періодизація історії становлення української термінології на тлі термінологічної діяльності в Україні: традиційні виміри*

E. Wolnicz-Pawłowska, M. Górnicz (Polska) *Standaryzacja terminologii w Polsce w końcu XX i na początku XXI wieku*

K. L u b e c k a j a (Białoruś) *Белорусская национальная терминология: тенденции формирования в XX-XXI вв.*

S. S z e ł o w (Rosja) *Термин как основная единица терминологии: разнообразие определений и единство понимания*

M. M i h a j l e v i ć, L. H u d e č e k (Chorwacja) *Croatian Orthographic Manual and Standardization of Terminology*

I. K o s z a n (Ukraina) *Термінологічні питання на сторінках часопису “Рідна мова”*

K. A w e r b u c h (Rosja) *Современное терминоведение: прописные истины и классические заблуждения.*

Poobiednią część obrad wypełniły niezwykle interesujące prezentacje ukraińskich referentów:

A. Z a h n i t k o *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни*

L. R j a b e c', M. Ž e l e z n j a k *Из словариковой спадщини* (przedstawiono serię wydawniczą dziesięciu słowników terminologicznych z początku XX wieku, które udało się ocalić – mimo wyłączenia ich z obiegu w czasach radzieckich)

I. S i k o r s'k a *Українська музична енциклопедія*

W czwartek 23 kwietnia całodzienne obrady toczyły się w ośmiu sekcjach:

1. Teoria terminoznawstwa. Terminoznawstwo kognitywne,

2. Terminologia lingwistyki i nauk pokrewnych,
3. Terminologia farmakologii, ekologii, chemii i biologii,
4. Terminologia naukowo-techniczna, przemysłowa i rolno-przemysłowa,
5. Terminologia nauk społecznych,
6. Terminologia współczesnego językoznawstwa sławistycznego w informacyjno-wyszukiwawczym systemie iSybislaw,
7. Teoria terminografii i praktyka tworzenia słowników dziedzinowych,
8. Terminoznawstwo stylistyczne. Język specjalistyczny w systemie oświaty.

Obrady w sekcjach nie pozwalają niestety na wysłuchanie wielu referatów, odniosę się zatem do tych, z którymi miałam możliwość się zapoznać. Przewodniczyłam trzeciej sekcji wspólnie z prof. M. Kuz'menką, który wygłosił referat *Гідроєкологічна наукова термінологія: формування та розвиток*. Tekst opracowała trójka autorów: M. Kuz'menko, W. Juryszynec', L. Jurczuk; na uwagę zasługuje wzorowa współpraca specjalistów z dziedziny hydroekologii z językoznawcami. M. Wakulenko poruszył ważny problem niedostatków w ukraińskiej standaryzacji terminologicznej; mówił o wahaniach w pisowni terminów na dwóch przykładach (*mahnet/mahnit* oraz *chemija/chimija*), dodając obszerne rozważania etymologiczne. Pozostałe referentki należały do najmłodszego pokolenia badaczy, zaś ich wystąpienia wiązały się z przygotowywanymi rozprawami doktorskimi (kandydackimi). J. Mareha przedstawiła zarys formowania się ukraińskiej terminologii ichtiologicznej, O. Burkows'ka zajęła się współczesną terminologią związaną z gospodarką leśną, zaś M. Wus omówiła semantyczne modyfikacje terminów biologicznych w procesie determinologizacji. Należy podkreślić znakomite przygotowanie merytoryczne i metodologiczne młodych badaczek, co dobrze rokuje dalszemu rozwojowi ukraińskiemu terminoznawstwu.

Sekcja „Terminologia współczesnego językoznawstwa sławistycznego w informacyjno-wyszukiwawczym systemie iSybislaw” skupiła grono współpracowników tego nowoczesnego systemu bibliograficznego. Przedstawiono zarówno dotychczasowe osiągnięcia zespołu, jak i problemy, powstające w trakcie wprowadzania i opracowywania danych.

W piątek 24 kwietnia podsumowano obrady na posiedzeniu plenarnym. Prowadzący poszczególne sekcje ocenili przebieg obrad w każdej z nich i zgłosili wnioski i postulaty. Odczytano i przyjęto uchwałę pokonferencyjną, po czym nastąpiło zamknięcie konferencji. Wystąpienia konferencyjne zostaną opublikowane w postaci osobnego tomu, zatem będą dostępne szerokiemu kręgowi wszystkich zainteresowanych.

Konferencja była okazją do przedstawienia dorobku publikacyjnego Instytutu Języka Ukraińskiego UAN na wystawie książek. Dla terminoznawstwa przydatna jest książka „Видання Інституту української мови НАН України (1991-2007)”, wydana w Kijowie w 2008 r.; jeden z rozdziałów książki dotyczy publikacji terminologicznych (s. 140-157). Z nowszych prac warto odnotować ukraińsko-rosyjsko-angielski słownik spawalniczy, wydany w wersji elektronicznej w 2013 r. (seria „Словники України. Науково-технічна термінологія”).

Ukraińska nauka znajduje się na etapie intensywnego kodyfikowania i rozbudowywania narodowego zasobu terminologicznego. Konferencja pokazała, że potrzeby w tym zakresie są dalece niezaspokojone, ale nadzieję na przyszłość ukraińskiego terminoznawstwa daje udział dużej grupy młodych, dobrze wykształconych uczonych, pracujących pod kierunkiem doświadczonej i sprawnej kadry.

*

Konferencję poprzedziło spotkanie ekspertów z Komisji Terminologicznej MKS 21 kwietnia 2015 roku. Organizatorem spotkania był Instytut Języka Ukraińskiego Ukraińskiej Akademii Nauk w Kijowie, jako że od XV Międzynarodowego Kongresu Sławistycznego w Mińsku (2013) przewodnictwo tejże Komisji objęła prof. Wiktoria Iwaszczenko z tegoż Instytutu. Obecnie skład Komisji Terminologicznej przedstawia się następująco: przewodniczy Wiktoria Iwaszczenko z Ukrainy, W. Dubiczyns'kyj (także z Ukrainy) jest sekretarzem Komisji, zaś W. Szerbin z Białorusi pełni funkcję zastępcy przewodniczącej. Członkami są: K. Lubeckaja, A. Zubau, L. Ryczkowa (Białoruś), M. Mihaljević, L. Hudeček, M. Bratanić, K. Lewis (Chorwacja), I. Bozděchová, H. Myronova, R. Kocurek (Czechy), J. Strezowska (Macedonia), S. Gajda (członek honorowy), J. Lukszyn, W. Zmarzer, E. Wolnicz-Pawłowska (Polska), S. Szelow, J. Marczuk, C. Griniew, Z. Komarowa, Je. Gołowanowa (Rosja), V. Jovanović (Serbia), M. Žagar Karer, T. Fajfar, M. Jemec Tomazin (Słowenia), L. Symonenko, I. Koczan (Ukraina). Komisja Terminologiczna MKS ma stronę internetową <http://term-in.net>. W programie posiedzenia 21 kwietnia 2015 r. przewidziano zatwierdzenie ramowego planu działalności na lata 2015-2018, czyli do następnego kongresu sławistycznego, który odbędzie się w Belgradzie. Zadaniem Komisji jest między innymi przygotowanie monografii zbiorowej „Słowińska terminologia w końcu XX – na początku XXI wieku”. W części organizacyjnej poinformowano, że w roku 2016 planowane są dwie terminologiczne sławistyczne konferencje międzynarodowe: w Serbii (Belgrad) w maju, oraz na Ukrainie w Politechnice Lwowskiej jesienią 2016.

Ewa WOLNICZ-PAWŁOWSKA